SILKWAY SOCIAL SCIENCE JOURNAL (SSS JOURNAL)
ULUSLARARASI, AÇIK ERİŞİMLİ, HAKEMLİ, İNDEKSLİ, E-DERGİ YAYINI, ISSN: 3062-4207

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Aktarım Aracı Olarak Selim İleri'nin İstanbul Seni Unutmadım Adlı Eserinin İncelenmesi

An Examination of Selim İleri's İstanbul Seni Unutmadım as a Cultural Transmission Tool in Teaching Turkish as a Foreign Language

ÖZET

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarım, öğrenenlerin hedef dili yalnızca dil bilgisi kuralları ve kelime düzeyinde değil, toplumsal, tarihsel ve kültürel bağlamı içinde anlamlandırmaları açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Selim İleri'nin *İstanbul Seni Unutmadım* adlı eserinde yer alan kültürel unsurları belirlemek ve bu unsurların yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde AOBM/CEFR ile *CEFR Companion Volume* doğrultusunda nasıl değerlendirilebileceğini incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüş; durum çalışması deseniyle tasarlanmış ve veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Eserde tespit edilen kültürel ögeler; günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler-inanışlar-tutumlar, beden dili, sosyal adetler ve törensel davranışlar başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Bulgular, eserin İstanbul'un tarihî ve kültürel dokusunu ev, sokak, semt, kahve, komşuluk, mehtap, yeme-içme, sanat ve edebiyat çevresi gibi çeşitli unsurlar aracılığıyla yansıttığını göstermektedir. Sonuç olarak *İstanbul Seni Unutmadım* adlı eserin, düzeye uygun seçme ve uyarlama yapıldığında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarımı destekleyen; okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek nitelikli bir edebî materyal olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, kültürel aktarım, edebi metin, AOBM, CEFR, *İstanbul Seni Unutmadım*, Selim İleri

ABSTRACT

Cultural transmission in teaching Turkish as a foreign language is important because it enables learners to understand the target language not only through grammar rules and vocabulary, but also within its social, historical, and cultural context. The aim of this study is to identify the cultural elements in Selim İleri's *İstanbul Seni Unutmadım* and to examine how these elements can be evaluated in teaching Turkish as a foreign language in line with the CEFR and the *CEFR Companion Volume*. The study was conducted through a qualitative research approach, designed as a case study, and the data were collected through document analysis. The cultural elements identified in the work were classified under the categories of daily life, living conditions, interpersonal relations, values, beliefs and attitudes, body language, social conventions, and ritual behaviors. The findings show that the work reflects the historical and cultural texture of Istanbul through various elements such as houses, streets, districts, coffee culture, neighborhood relations, moonlight, food and drink, art, and literary circles. As a result, it was determined that *İstanbul Seni Unutmadım* is a qualified literary material that can support cultural transmission in teaching Turkish as a foreign language and contribute to the development of reading, writing, speaking, and listening skills when selected and adapted according to learners' proficiency levels.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, cultural transmission, literary text, CEFR, *İstanbul Seni Unutmadım*, Selim İleri.

Makalenin Türü
ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE

Makalenin Alanı
DİL BİLİMİ
LINGUISTICS

Emine Ertik [1]

Makaleye Atıf Bilgisi

Ertik, E. (2026). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürel Aktarım Aracı Olarak Selim İleri'nin İstanbul Seni Unutmadım Adlı Eserinin İncelenmesi. *Silkway Social Science Journal (SSS Journal)*, 2(3), 8-15. https://doi.org/10.5281/zenodo.21262265

Gönderim: 29 Mayıs 2026

Kabul: 02 Temmuz 2026

DOI: 10.5281/zenodo.21262265

https://silkwayjournal.com

info@silkwayjournal.com

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, International Burch University, Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Saraybosna, Bosna-Hersek, emine.ertik@stu.ibu.edu.ba, ORCID: 0009-0005-5776-5041

1. GİRİŞ

Dil, toplumların yaşam biçimini, değerler sistemini, tarihsel birikimini ve iletişim alışkanlıklarını taşıyan temel bir kültürel göstergedir. Bu nedenle yabancı dil öğretimi yalnızca dil bilgisi kurallarının, sözcüklerin ve temel becerilerin aktarılmasıyla sınırlı tutulamaz. Dil öğrenen birey, hedef dili hangi bağlamlarda, kimlerle, hangi toplumsal beklentiler ve kültürel anlamlar içinde kullanacağını da öğrenmek durumundadır. Dil ve kültür arasındaki bu bağ, kültürün dil öğrenme sürecinin tamamlayıcı değil kurucu unsurlarından biri olduğunu göstermektedir (Kramsch, 1993; Byram, 1997; Genç ve Bada, 2005).

Yabancı dil öğretimi alanındaki çağdaş yaklaşımlar, dil öğrenen kişiyi yalnızca dilsel yapıları tekrarlayan bir birey olarak değil, farklı bağlamlarda anlam kuran, iletişim kuran ve kültürel farklılıkları yorumlayan bir kullanıcı olarak ele almaktadır. İletişimsel ve eylem odaklı yaklaşımlarda dil, gerçek yaşam bağlamlarıyla birlikte değerlendirilir; öğrenme süreci de dilsel doğruluğun yanında anlam, işlev, bağlam ve etkileşim boyutlarını içerir (Brown, 2007; Richards ve Rodgers, 2014). Bu bakış açısı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için de geçerlidir. Türkçe öğrenen bireylerin Türkçeyi doğal ve uygun biçimde kullanabilmeleri, Türk toplumunun gündelik yaşamını, değerlerini ve sosyal ilişki biçimlerini tanımalarıyla yakından ilişkilidir (Demircan, 2013; Göçer, 2017).

AOBM/CEFR, dil öğrenen bireyi toplumsal yaşam içinde görevler üstlenen bir "sosyal aktör" olarak tanımlar ve dil kullanımını sosyal bağlamlardan bağımsız görmez (Council of Europe, 2001). CEFR Companion Volume ise bu yaklaşımı genişleterek çoğul kültürlülük, kültürlerarası farkındalık ve aracılık becerilerini daha görünür hâle getirmiştir (Council of Europe, 2020). Türkçe çevirisiyle Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Tamamlayıcı Cilt'te de öğrenenin farklı dilleri ve kültürel deneyimleri bir araya getirerek anlam kurabilmesi vurgulanmaktadır (Council of Europe, 2021). Bu çerçeve, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarımın planlı, düzeye uygun ve beceri temelli biçimde ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarım konusu, son yıllarda ders kitapları, öğretim materyalleri, öğretici görüşleri ve edebî metinler üzerinden sıkça tartışılmaktadır. Ders kitaplarında kültürel ögelerin seçimi ve sunumu üzerine yapılan çalışmalar, kültürün dil öğretim materyallerinde çoğu zaman yer aldığını; ancak bu ögelerin düzey, bağlam ve etkinlik boyutlarıyla sistemli biçimde işlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Okur ve Keskin, 2013; Yılmaz ve Çetinkaya, 2018; Mutlu ve Set, 2020). Öğrenci ve öğretici görüşlerine dayalı çalışmalar da kültürel içeriğin öğrenenlerde ilgi, motivasyon ve kültürlerarası farkındalık geliştirebileceğini göstermektedir (Boylu ve Başar, 2018; Moralı ve Göçer, 2019; Direkci, Şimşek ve Akbulut, 2020). Alandaki güncel eğilimleri değerlendiren çalışmalar ise kültürel aktarımın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bağımsız bir araştırma alanı hâline geldiğini göstermektedir (Özgen ve Maden, 2024).

Kültürel aktarımın etkili biçimde gerçekleşebilmesi için materyal seçimi önemlidir. Kültür, sadece bilgi veren açıklamalarla değil, bağlam içinde sunulduğunda daha anlamlı hâle gelir. Bu noktada edebî metinler, hedef dilin doğal, estetik ve çok katmanlı kullanımını göstermeleri bakımından önemli öğretim materyalleri olarak değerlendirilebilir. Edebî metinler, öğrenenlere kelime ve yapı kazandırmanın yanında değerler, gündelik yaşam, toplumsal ilişkiler, mekân algısı ve kültürel semboller konusunda zengin örnekler sunar (Lazar, 1993; Karatay, 2007). Ayrıca edebi metinlerle yapılan çalışmalar, öğrencilerin hedef kültürü kendi kültürleriyle karşılaştırmalarına, farklı bakış açıları geliştirmelerine ve kültürel farkındalık kazanmalarına imkân sağlayabilir (Tomalin ve Stempleski, 1993; Kramsch, 2013).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde edebî metinlerin kullanımı, özellikle kültürel içeriği somutlaştırma bakımından önem taşımaktadır. Çünkü hikâye, anı, deneme ve roman gibi türlerde kültürel ögeler yapay listeler hâlinde değil, kişi, olay, mekân ve anlatı örgüsü içinde yer alır. Bu durum, öğrencilerin dili hem biçimsel hem de kültürel bağlamıyla birlikte görmesini sağlar. Nitekim son dönem çalışmaları, halk anlatıları, Karagöz metinleri, şiirler ve edebî eserlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarım aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir (Aday, 2024). Bu yönüyle edebî metinler, yalnızca okuma becerisini destekleyen materyaller değil, aynı zamanda kültürel anlam kurma ve kültürlerarası karşılaştırma süreçlerini besleyen kaynaklardır.

Selim İleri'nin İstanbul Seni Unutmadım adlı eseri, İstanbul'un geçmiş yaşamını, semtlerini, evlerini, sokaklarını, komşuluk ilişkilerini, kahve kültürünü, mehtap gezilerini, sanat ve edebiyat çevresini anı ve deneme anlatımıyla görünür kılan bir metindir (İleri, 2010). Eserde İstanbul yalnızca fiziksel bir mekân olarak değil, hatıralar, insanlar, alışkanlıklar, sosyal ilişkiler ve kültürel sembollerle birlikte ele alınmaktadır. Ahşap evler, cumbalar, eski sokaklar, komşu ziyaretleri, kahve ikramı ve birlikte gezme gibi unsurlar, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireyler için hem dilsel hem de kültürel açıdan işlenebilecek zengin veriler sunmaktadır.

Bu araştırmanın problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir: Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarımın etkili biçimde gerçekleştirilebilmesi için Selim İleri'nin İstanbul Seni Unutmadım adlı eserinde yer alan kültürel unsurlar AOBM/CEFR ve CEFR Companion Volume çerçevesinde nasıl değerlendirilebilir ve bu unsurlar A1-C2 düzeylerine göre öğretim sürecine nasıl uyarlanabilir? Bu çerçevede araştırmanın amacı, eserdeki kültürel unsurları belirlemek, bu unsurları AOBM/CEFR'de yer alan sosyokültürel bilgi başlıklarıyla ilişkilendirmek ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilirliklerini düzeylere göre değerlendirmektir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüştür. Nitel araştırmalar, incelenen olgu veya durumu kendi doğal bağlamı içinde anlamaya ve yorumlamaya imkân sağlayan araştırmalardır (Creswell, 2013; Merriam, 2018). Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, belirli bir olayın, olgunun, metnin ya da sınırlı durumun kendi bağlamı içinde ayrıntılı biçimde incelenmesine imkân sağlayan bir araştırma desenidir (Yin, 2018; Subaşı ve Okumuş, 2017).

Çalışmada ele alınan durum, Selim İleri'nin İstanbul Seni Unutmadım adlı eserinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarım açısından incelenmesidir. Araştırma tek bir edebî eser üzerine odaklandığı için durum çalışması deseni uygun görülmüştür. Eser, içerdiği kültürel unsurlar bakımından bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmiş; bulgular AOBM/CEFR'de yer alan sosyokültürel bilgi başlıkları ve CEFR Companion Volume'da vurgulanan çoğul kültürlülük, kültürlerarası farkındalık ve aracılık becerileri doğrultusunda yorumlanmıştır (Council of Europe, 2001, 2020, 2021).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarım amacıyla kullanılabilecek edebî metinler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise amaçlı örnekleme yaklaşımıyla belirlenen Selim İleri'nin İstanbul Seni Unutmadım adlı eseridir. Amaçlı örnekleme, araştırmanın amacına uygun bilgi bakımından zengin durumların seçilmesine imkân verdiği için nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilmektedir (Merriam, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Eserin seçilmesinde İstanbul kültürünü yansıtan zengin içeriklere sahip olması, gündelik yaşamı ve toplumsal ilişkileri doğal bağlam içinde sunması, kültürel ögeleri anı-deneme diliyle görünür kılması ve farklı dil düzeylerine uyarlanabilecek çok sayıda unsur barındırması etkili olmuştur. Çalışma yalnızca İstanbul Seni Unutmadım adlı eserle sınırlandırılmış; yazarın diğer eserleri, farklı edebî türler ve başka öğretim materyalleri araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırma konusu ile ilgili yazılı, görsel veya basılı materyallerin sistematik biçimde incelenmesine dayanan nitel veri toplama yollarından biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmanın temel veri kaynağını Selim İleri'nin İstanbul Seni Unutmadım adlı eseri oluşturmuştur.

Veri toplama sürecinde eser öncelikle bütüncül biçimde okunmuş, ardından kültürel unsur taşıyan bölümler belirlenmiştir. Günlük yaşam, mekân, tarih, gelenek, komşuluk, misafirlik, yemek-içmek, sanat, edebiyat çevresi, değerler ve toplumsal ilişkiler gibi alanlara ilişkin ifadeler not edilmiştir. Elde edilen veriler daha sonra AOBM/CEFR'de yer alan sosyokültürel bilgi başlıklarıyla ilişkilendirilecek şekilde sınıflandırılmıştır (Council of Europe, 2001).

2.4. Verilerin Analizi ve Güvenirlik

Verilerin analizinde içerik analizi yaklaşımı benimsenmiştir. İçerik analizi, verilerde yer alan anlamlı birimlerin belirlenmesi, kodlanması, kategorilere ayrılması ve yorumlanması sürecine dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada önce kültürel unsur taşıyan ifadeler belirlenmiş, ardından bu unsurlar AOBM/CEFR'deki sosyokültürel bilgi başlıklarına göre temalara ayrılmıştır. Analizde günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler-inanışlar-tutumlar, beden dili, sosyal âdetler ve törensel davranışlar temel kategoriler olarak kullanılmıştır.

Araştırmanın tutarlılığını artırmak amacıyla sınıflandırma sürecinde kullanılan temalar kuramsal çerçeveyle ilişkilendirilmiş ve bulguların öğretimsel değeri A1-C2 dil yeterlik düzeyleri açısından değerlendirilmiştir. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik, verilerin açık biçimde sunulması, araştırma sürecinin tanımlanması ve yorumların kuramsal dayanaklarla desteklenmesiyle güçlendirilebilir (Creswell, 2013; Merriam, 2018). Bu nedenle çalışmada hem yöntemsel açıklamalar hem de bulguların AOBM/CEFR ve ilgili alan yazınla ilişkisi ayrıntılı biçimde verilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada elde edilen bulgular, İstanbul Seni Unutmadım adlı eserde kültürel aktarımı destekleyen çok sayıda unsur bulunduğunu göstermektedir. Bu unsurlar; günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler-inanışlar-tutumlar, beden dili, sosyal âdetler ve törensel davranışlar olmak üzere yedi temel başlık altında değerlendirilmiştir. Bu sınıflandırma AOBM/CEFR'de yer alan sosyokültürel bilgi alanlarıyla uyumlu biçimde düzenlenmiştir (Council of Europe, 2001).

Tablo 1

İstanbul Seni Unutmadım Adlı Eserde Kültürel Unsurların Genel Dağılımı

Tema	Eserdeki örnek kültürel içerikler	YDOTÖ açısından kullanım değeri
Günlük yaşam	Kahve içme, ev işleri, piknik sepeti, mehtap gezileri, semt ve sokak yaşamı	Temel kelime öğretimi, gündelik konuşma kalıpları, karşılaştırmalı kültür etkinlikleri
Yaşam koşulları	Ahşap evler, cumbalı yapılar, balkonlar, apartmanlaşma, eski İstanbul sokakları	Mekân betimleme, geçmiş-şimdi karşılaştırması, şehir kültürü çalışmaları
Kişiler arası ilişkiler	Komşuluk, misafirlik, aile içi ilişkiler, sohbet ve ikram kültürü	Rol oynama, diyalog kurma, edimbilimsel uygunluk ve kültürlerarası farkındalık
Değerler, inanışlar ve tutumlar	Geçmişe bağlılık, nostalji, mahalle aidiyeti, İstanbul sevgisi	Yorumlama, tartışma, değer karşılaştırması ve kültürel aracılık
Beden dili	Selamlaşma, misafir karşılama, birlikte oturma ve dinleme davranışları	Sözsüz iletişim, uygun hitap ve etkileşim çalışmaları
Sosyal âdetler ve törensel davranışlar	Ziyaret, kahve ikramı, birlikte gezme, paylaşma, mehtap seyri	Sosyokültürel uygunluk, ritüel ve gelenek farkındalığı

3.1. Eserde Yer Alan Kültürel Unsurların Değerlendirilmesi

Eserde en belirgin kültürel unsurlardan biri gündelik yaşamdır. Kahve içme, ev işleri, komşu ziyaretleri, birlikte gezme ve mehtap seyretme gibi unsurlar, Türk toplumunun geçmiş dönem sosyal yaşamına ilişkin somut örnekler sunmaktadır. Bu unsurlar özellikle başlangıç ve orta düzey öğrenciler için kelime öğretimi, kısa okuma metinleri ve kültürel karşılaştırma etkinlikleri bakımından işlevsel olabilir. Kültürel içeriğin somut ve bağlamlı biçimde sunulması, öğrenenlerin hedef kültürü yalnızca bilgi düzeyinde değil, kullanım bağlamları içinde anlamalarına katkı sağlar (Tomalin ve Stempleski, 1993; Lazar, 1993).

Yaşam koşulları ve mekân teması da eserde güçlü biçimde yer almaktadır. Ahşap evler, cumbalar, balkonlar, eski sokaklar ve semt adları, İstanbul'un tarihî ve kültürel dokusunu yansıtmaktadır (İleri, 2010). Bu tür betimlemeler, Türkçe öğrenen öğrencilerin mekânı tanımlama, geçmiş zaman kullanımı, sıfatlar ve yer-yön ifadeleri gibi dilsel yapılara kültürel bağlam içinde ulaşmalarını sağlayabilir. Bu durum edebî metinlerin dilsel biçim ile kültürel anlamı bir arada sunma gücüyle ilişkilidir (Karatay, 2007; Kramsch, 2013).

Kişiler arası ilişkiler bakımından eser, komşuluk, misafirlik ve sohbet kültürüne ilişkin zengin örnekler içermektedir. Türk kültüründe kahvenin yalnızca bir içecek değil, aynı zamanda sohbet, ikram ve yakınlık göstergesi olması, öğrencilerin hedef kültürdeki iletişim pratiklerini anlamalarına katkı sağlayabilir. Bu yönüyle eser, edimbilimsel yeterlik ve sosyokültürel farkındalık geliştirme açısından önemlidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıp sözler, ikram ve misafirlik gibi kültürel pratiklerin öğretimi, öğrenenin dili uygun bağlamda kullanmasına destek olabilir (Boylu ve Başar, 2018; Moralı ve Göçer, 2019).

Eserde yer alan nostalji, geçmişe bağlılık, İstanbul sevgisi ve hatıralar ise ileri düzey öğrenciler için yorumlama ve tartışma etkinliklerine imkân tanır. Bu unsurlar C1-C2 düzeyinde sembolik anlamları çözümleme, metinlerarası göndermeleri fark etme ve kültürel belleği yorumlama açısından kullanılabilir. Byram'ın (1997) kültürlerarası iletişim yeterliği anlayışı, öğrenenin farklı kültürel göstergeleri yorumlamasını ve kendi kültürüyle ilişkilendirmesini

önemli görür. Bu açıdan *İstanbul Seni Unutmadım*, ileri düzeylerde kültürel aracılık ve eleştirel kültür farkındalığı etkinlikleri için kullanılabilecek bir metindir.

3.2. Kültürel Unsurların AOBM/CEFR ile İlişkisi

AOBM/CEFR'de sosyokültürel bilgi; günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inanışlar, beden dili, sosyal âdetler ve törensel davranışlar gibi başlıklarla ilişkilendirilmektedir (Council of Europe, 2001). *İstanbul Seni Unutmadım* adlı eserde tespit edilen kültürel unsurlar bu başlıklarla büyük ölçüde örtüşmektedir. Eser, kültürel bilgiyi yapay bir liste hâlinde değil, anlatı içinde doğal bağlamıyla sunduğu için dil öğrenenler açısından anlamlı bir materyal niteliği taşımaktadır.

CEFR Companion Volume'da öne çıkan çoğul kültürlülük ve aracılık becerileri açısından da eser öğretim sürecinde değerlendirilebilir. Öğrenciler metindeki kültürel unsurları kendi kültürleriyle karşılaştırabilir, farklı dönemlere ait yaşam biçimlerini yorumlayabilir ve metindeki kültürel anlamları sınıf içinde yeniden ifade edebilir. Bu durum, öğrencilerin yalnızca okuduğunu anlamasını değil, kültürlerarası anlam kurma becerilerini de destekler (Council of Europe, 2020, 2021). Bu yaklaşım, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürün bilgi aktarımı yerine etkileşimsel bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmesini sağlar.

Tablo 2

Kültürel Unsurların A1-C2 Dil Düzeylerine Göre Kullanılabilirliği

Dil düzeyi	Kullanılabilecek kültürel içerik	Öğretim etkinliği önerisi
A1-A2	Kahve, ev, sokak, aile, yemek, semt gibi somut ve görselle desteklenebilir kültürel ögeler	Kelime eşleştirme, görselle desteklenmiş kısa okuma, basit soru-cevap, kısa tanıtım cümleleri
B1-B2	Komşuluk, misafirlik, semt yaşamı, eski İstanbul, sosyal ilişkiler ve gündelik alışkanlıklar	Okuma-anlama, kısa paragraf yazma, rol yapma, kültür karşılaştırması ve sözlü sunum
C1-C2	Nostalji, tarihsel bellek, sembolik mekânlar, sanat ve edebiyat göndermeleri	Tartışma, eleştirel yorum, metin çözümlemesi, kültürel aracılık ve karşılaştırmalı deneme

3.3. Eserin Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Katkısı

İstanbul Seni Unutmadım, öncelikle okuma becerisinin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek bir metindir. Betimleyici anlatımlar, kültürel kelime hazinesi ve bağlam içinde verilen ifadeler, öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini destekler. Öğretmen, öğrencilerin düzeyine göre metinden kısa bölümler seçebilir ve bilinmeyen kelimeleri ön etkinliklerle hazırlayabilir. Edebî metinlerin yabancı dil öğretiminde kullanılması, öğrenenin dili bağlam içinde görmesine ve farklı anlam katmanlarını fark etmesine yardımcı olur (Lazar, 1993; Karatay, 2007).

Yazma becerisi açısından eser, öğrencilerin kendi şehirleri, mahalleleri, aile hatıraları veya kültürel alışkanlıkları üzerine yazmalarına kaynak oluşturabilir. Örneğin B1-B2 düzeyindeki öğrencilerden kendi ülkelerindeki komşuluk ilişkilerini ya da eski-yeni şehir karşılaştırmasını anlatmaları istenebilir. Böylece öğrenci yalnızca metni anlamakla kalmaz; metinden hareketle kendi kültürel deneyimini hedef dilde ifade etmeyi de öğrenir.

Konuşma becerisi bakımından eser, kültürel karşılaştırma, tartışma ve rol yapma etkinlikleri için uygundur. Öğrenciler metindeki bir komşu ziyareti sahnesini canlandırabilir, kahve ikramı veya misafirlik üzerine kısa diyaloglar hazırlayabilir. İleri düzeylerde ise İstanbul'un geçmiş ve bugünkü kültürel görünümü üzerine tartışma yapılabilir. Bu tür etkinlikler, CEFR Companion Volume'da vurgulanan aracılık ve etkileşim becerileriyle ilişkilendirilebilir (Council of Europe, 2020).

Dinleme becerisi için seçilen bölümler öğretmen tarafından seslendirilebilir ya da öğrencilerden metni sesli okumaları istenebilir. Öğrenciler dinleme sırasında kültürel ögeleri not alabilir, ardından bu ögeleri sınıflandırabilir ve anlamlarını açıklayabilir. Böylece metin, dört temel dil becerisini bütünleşik biçimde destekleyen bir öğretim materyaline dönüşür.

Tablo 3

Eserin Dil Becerilerine Katkısı

Dil becerisi	Katkı alanı	Etkinlik örneği
Okuma	Betimleyici anlatımları, kültürel kelimeleri ve bağlam ipuçlarını anlama	Metinden kültürel öge bulma, ana fikir çıkarma ve kısa bölüm yorumlama
Yazma	Kişisel deneyim ve kültürel karşılaştırma yazıları oluşturma	"Benim şehrimde eski-yeni yaşam" konulu paragraf veya kısa deneme yazma
Konuşma	Tartışma, rol yapma, karşılaştırma ve edimbilimsel uygunluk	Komşu ziyareti veya kahve ikramı diyalogu hazırlama
Dinleme	Sesli metinleri anlama ve kültürel unsurları ayırt etme	Dinlenen bölümdeki kültürel ögeleri listeleme ve sınıflandırma

3.4. Bulguların Genel Yorumu

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, *İstanbul Seni Unutmadım* adlı eserin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yalnızca okuma materyali olarak değil, kültürel aktarımı destekleyen çok yönlü bir kaynak olarak kullanılabileceği görülmektedir. Eser, Türkçe öğrenen bireylerin hem kültürel kelime hazinesini geliştirmesine hem de Türk toplumunun geçmiş dönem gündelik yaşamına ilişkin farkındalık kazanmasına katkı sağlayabilir.

Bununla birlikte eserin öğretim sürecinde doğrudan ve bütünüyle kullanılması her düzey için uygun olmayabilir. Özellikle A1-A2 düzeylerinde metinlerin sadeleştirilmesi, kısa parçalara ayrılması ve görsellerle desteklenmesi gerekir. B1-B2 düzeylerinde seçilmiş bölümlerden hareketle karşılaştırma, anlatma ve rol yapma etkinlikleri hazırlanabilir. C1-C2 düzeylerinde ise nostalji, kültürel bellek, şehir kimliği ve edebiyat-sanat göndermeleri üzerine daha soyut ve eleştirel çalışmalar yapılabilir.

Bu sonuçlar, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarımın rastlantısal değil, planlı ve düzeye uygun biçimde gerçekleştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Kültür ögelerinin yalnızca tanıtılması yeterli değildir; öğrenenlerin bu ögeler üzerine konuşması, yazması, karşılaştırma yapması ve farklı kültürel anlamları yeniden ifade etmesi gerekmektedir. Bu yönüyle eser, CEFR Companion Volume'da vurgulanan çoğul kültürlülük ve aracılık becerileriyle ilişkilendirilebilecek bir öğretim materyalidir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Bu araştırmada Selim İleri'nin *İstanbul Seni Unutmadım* adlı eseri, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarım açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda eserin İstanbul'un gündelik yaşamına, eski semt kültürüne, ev ve sokak yapısına, komşuluk ilişkilerine, kahve ve ikram kültürüne, mehtap ve gezinti gibi sosyal etkinliklere, sanat ve edebiyat çevresine ilişkin zengin kültürel unsurlar içerdiği belirlenmiştir.

Eserde yer alan kültürel unsurların AOBM/CEFR'deki sosyokültürel bilgi başlıklarıyla uyumlu olduğu görülmüştür. Günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, beden dili, sosyal âdetler ve törensel davranışlar gibi alanlar metinde doğal bağlam içinde yer almaktadır. Bu özellik, eserin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel bilgiyi bağlam içinde sunan özgün bir materyal olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Araştırmada ayrıca eserdeki kültürel unsurların A1-C2 dil düzeylerine göre farklı biçimlerde kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. A1-A2 düzeyinde somut, kısa ve sade bölümler; B1-B2 düzeyinde sosyal ilişkiler ve şehir kültürü; C1-C2 düzeyinde ise kültürel bellek, sembolik mekânlar, nostalji ve metinlerarası göndermeler öğretim sürecinde kullanılabilir. Böylece eser, düzeye uygun seçme, sadeleştirme ve etkinlik tasarımıyla dört temel dil becerisini destekleyen bir kaynak hâline getirilebilir.

Sonuç olarak *İstanbul Seni Unutmadım*, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültürel aktarımı, kültürlerarası farkındalığı ve düzeye uygun materyal kullanımını destekleyen nitelikli bir edebî metindir. Ancak metnin öğretim sürecine aktarılmasında öğrencilerin dil düzeyleri, kültürel hazırbulunuşlukları ve öğretim hedefleri dikkate alınmalıdır.

4.2. Öneriler

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitaplarının yanında kültürel içeriği güçlü edebî metinlere daha fazla yer verilmelidir. Bu tür metinler, öğrencilerin hedef dili kültürel bağlamı içinde tanımalarına katkı sağlayabilir.

İstanbul Seni Unutmadım adlı eserden seçilecek bölümler öğrencilerin dil düzeylerine göre sadeleştirilmeli veya zenginleştirilmelidir. Başlangıç düzeylerinde kısa, somut ve görsellerle desteklenebilecek kültürel ögeler; ileri düzeylerde ise soyut, sembolik ve tartışmaya açık kültürel içerikler tercih edilmelidir.

Metin temelli etkinliklerde okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerileri bütünleşik biçimde ele alınmalıdır. Öğrencilerden yalnızca metni anlamaları değil, metindeki kültürel unsurları kendi kültürleriyle karşılaştırmaları, yorumlamaları ve hedef dilde yeniden ifade etmeleri istenmelidir.

Gelecek çalışmalarda *İstanbul Seni Unutmadım* adlı eserin farklı öğrenici gruplarıyla sınıf içi uygulamalar yoluyla test edilmesi önerilmektedir. Böylece eserin öğrencilerin kültürel farkındalık, kelime bilgisi, okuduğunu anlama ve kültürlerarası iletişim becerilerine etkisi daha somut biçimde değerlendirilebilir.

Kaynakça

Aday, S. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür unsurları: Hayali Memduh'un Karagöz Perdesi Külliyatı örneği. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 40, 33-53. https://doi.org/10.29000/rumelide.1502173

Boylu, E., & Başar, U. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kültürel boyutu: Türkçe kalıp sözlerin Farslara öğretimi. Türklük Bilimi Araştırmaları, 43, 31-52. https://doi.org/10.17133/tubar.326752

Brown, H. D. (2007). Principles of language learning and teaching (5th ed.). Pearson Longman.

Byram, M. (1997). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Multilingual Matters.

Council of Europe. (2001). Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment. Cambridge University Press.

Council of Europe. (2020). Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment: Companion volume. Council of Europe Publishing.

Council of Europe. (2021). Diller için Avrupa ortak başvuru metni: Öğrenme, öğretme ve değerlendirme: Tamamlayıcı cilt. Millî Eğitim Bakanlığı.

Creswell, J. W. (2013). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (3rd ed.). SAGE Publications.

Demircan, Ö. (2013). Yabancı dil öğretim yöntemleri. Der Yayınları.

Direkci, B., Şimşek, B., & Akbulut, S. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde kültür aktarımına yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 8(22), 278-293. https://doi.org/10.33692/avrasyad.702372

Genç, B., & Bada, E. (2005). Culture in language learning and teaching. The Reading Matrix, 5(1), 73-84.

Göçer, A. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. Pegem Akademi.

İleri, S. (2010). İstanbul seni unutmadım. Everest Yayınları.

Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5(3), 463-477.

Kramsch, C. (1993). Context and culture in language teaching. Oxford University Press.

Kramsch, C. (2013). Culture in foreign language teaching. Iranian Journal of Language Teaching Research, 1(1), 57-78.

Lazar, G. (1993). Literature and language teaching: A guide for teachers and trainers. Cambridge University Press.

Merriam, S. B. (2018). Qualitative research: A guide to design and implementation (4th ed.). Jossey-Bass.

Moralı, G., & Göçer, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımına yönelik öğretmen görüşleri. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(4), 1115-1129. https://doi.org/10.16916/aded.609340

Mutlu, H. H., & Set, G. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan C1 seviye ders kitaplarındaki kültür unsurlarının incelenmesi (Gazi Yabancılar İçin Türkçe - İstanbul Yabancılar İçin Türkçe). Dil Dergisi, 171(1), 91-108.

Okur, A., & Keskin, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel ögelerin aktarımı: İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti örneği. The Journal of Academic Social Science Studies, 6(2), 1619-1640.

Özgen, A., & Maden, A. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kültür aktarımı konulu araştırmaların eğilimleri: Bir içerik analizi. Aydın TÖMER Dil Dergisi, 9(1), 107-128.

Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Approaches and methods in language teaching (3rd ed.). Cambridge University Press.

Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2), 419-426.

Tomalin, B., & Stempleski, S. (1993). Cultural awareness. Oxford University Press.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. bs.). Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, F., & Çetinkaya, E. (2018). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültürel unsurlar: Yedi İklim Türkçe örneği. International Journal of Languages' Education and Teaching, 6(2), 121-137.

Yin, R. K. (2018). Case study research and applications: Design and methods (6th ed.). SAGE Publications.